

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Hallituksen esitys eduskunnalle
laiksi sosiaali- ja
terveydenhuollon järjestämisestä
annetun lain muuttamisesta ja
siihen liittyviksi laeiksi (HE
50/2025 vp)

Hallituksen esityksen keskeiset ehdotukset

- Hyvinvointialueilla, Helsingin kaupungilla ja HUS-yhtymällä ei jatkossa olisi velvollisuutta järjestää kiireellisen hoidon lisäksi välttämättömiksi arvioituja kiireettömiä terveydenhuollon palveluita kolmansien maiden kansalaisille, joiden oleskelu on ulkomaalaislain 3 §:n 27 kohdassa tarkoitetulla tavalla laitonta.
- Yksilölliseen lääketieteelliseen tarpeen arviointiin perustuva välttämätön kiireetön hoito olisi kuitenkin järjestettävä, jos sen epääminen olisi ilmeisen kohtuutonta henkilön terveydentilan tai vamman vuoksi taikka jos epääminen vakavasti vaarantaisi muun henkilön tai väestön terveyden tai alaikäisen, jonka huolenpidosta henkilö vastaa, hyvinvoinnin.
- Laittomasti maassa oleskeleville naisille järjestettäisiin raskauteen liittyvät palvelut.
- Lapsille järjestettäisiin palvelut saman laajuisina kuin hyvinvointialueen asukkaille.

Keskeisimmät perustuslain säännökset ja kansainväliset ihmisoikeussopimukset

- PL 6 § (yhdenvertaisuus ja syrjintäkielto)
- PL 19.1 § (välttämätön huolenpito)
- PL 19.3 § (riittävät terveystalvelut)
- PL 22 § (perus- ja ihmisoikeuksien turvaaminen)
- YK:n taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva yleissopimus (TSS-sopimus)
- YK:n lapsen oikeuksien sopimus
- YK:n vammaisyleissopimus
- YK:n kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskeva kansainvälinen sopimus
- Uudistettu Euroopan sosiaalinen peruskirja

Esityksen suhde perustuslain 19.1 §:ään

- Oleellista on, lukeutuvatko esityksen mukaiset palvelut PL 19.1 §:n mukaiseen eksistenssiminimiin eli ihmisarvoisen elämän edellytysten vähimmäistasoon, joka kuuluu kaikille.
- PeVL 73/2014 vp: eksistenssiminimiin kuuluu terveyden ja elinkyvyn säilyttämisen kannalta *välttämätön kiireellinen sairaanhoito*.
- Rauennut hallituksen esitys (HE 343/2014 vp) koski velvollisuutta järjestää välttämättömät lyhytkestoiset terveyspalvelut eräille ulkomaalaisille, joilla oli oikeus vain kiireellisiin palveluihin. Esityksen käsittelyn yhteydessä PeV katsoi, että käsittelyssä ollut sääntely koski perustuslain 19 §:n 1 momentin mukaista eksistenssiminimiä (PeVL 73/2014 vp, s. 2).
- Kyseinen lausunto antaa viitteitä siitä, että välttämättömiksi arvioidut kiireettömät terveydenhuollon palvelut saattaisivat lukeutua perustuslain 19 §:n 1 momenttiin.
- Toisaalta PeV on myös todennut, että oikeus välttämättömään huolenpitoon kattaa oikeuden kiireelliseen sairaanhoitoon (PeVL 59/2024 vp).
- On arvioitavissa, että esitys ei välttämättä ulottuisi 19 §:n 1 momentin mukaiselle ydinalueelle, koska:
 - Hoidon saamisen edellytyksiä selvitettäisiin yksilökohtaisella tarveharkinnalla
 - Epäselvissä tilanteissa säännöksiä on tulkittava perusoikeusmyönteisen laintulkinnan periaatteen mukaisesti
 - Esityksessä ei ehdoteta muutoksia oikeuteen saada kiireellistä hoitoa.

Esityksen suhde perustuslain 19.3 §:ään

- On arvioitavissa, että esitys olisi heikennys perustuslain 19.3 §:n suojaamien terveysoikeuksien nykytasoon. PL 19.3 §:ään liittyy tiettyä lainsäätäjälle jätettyä liikkuma-alaa.
- Perustuslakivaliokunnan heikennyksiin liittyvän lausuntokäytännön perustella on asiassa ”ns.” heikennyskiellon sijasta arvioitava sitä, turvaako ehdotettu sääntely muutoksen jälkeenkin perustuslain 19 §:n mukaiset oikeudet.
- Aiemmassa lausuntokäytännössään PeV on todennut, että valtiolla ei ole ehdotonta velvollisuutta turvata perustuslain 19 §:n 2–4 momentissa tarkoitettuja oikeuksia muille kuin sen alueella tai oikeudenkäyttöpiirissä pysyväisluonteisesti asuville. Lausunnossa ei kuitenkaan ole tarkasteltu asiaa sen enempää 19 §:n 3 momentin osalta.
- On mahdollista tulkita, että perustuslakivaliokunta olisi avannut mahdollisuuden asumisvaatimukseen myös perustuslain 19 §:n 3 momentin osalta.
- Esitystä voidaan pitää 19.3 §:n mukaisen liikkumavaran mukaisena, koska:
 - Alaikäisille ja raskaana oleville turvattaisiin palvelut nykytilaa vastaavasti
 - Palveluiden riittävyys perustuisi viime kädessä yksilölliseen arviointiin
 - Epäselvissä tilanteissa pykälää olisi tulkittava hoitoa tarvitsevan kannalta myönteisesti.

Esityksen suhde kansainvälisiin ihmisoikeusvelvoitteisiin

- Ennen nykyisen voimassa olevan lain voimaantuloa Suomea sitovien ihmisoikeussopimusten valvojat kiinnittivät huomiota siihen, ettei Suomen lainsäädäntö taannut riittävällä tavalla henkilöiden terveyttä koskevaa oikeutta.
- Muun muassa TSS-komitea on yleiskommenteissaan katsonut, että sopimusvaltioiden ydinvelvollisuuteen kuuluu turvata oikeus välttämättömään perusterveydenhuoltoon, henkilöiden oikeudellisesta asemasta riippumatta.
- Kansainvälisten valvontaelinten yleiskommentit tai suositukset eivät ole sopimusmääräyksiä vastaavalla tavalla oikeudellisesti sitovia.
- Hallituksen käsityksen mukaan erityisesti TSS-sopimuksen tulkintasuosittelun mahdollistamaa liikkuma-alaa ja sen laajuutta voidaan pitää jokseenkin epäselvänä.
- Hallituksen käsityksen mukaan lakiehdotusta on pidettävä kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden mukaisena.

Kiitos!

Sosiaali- ja
terveysministeriö